

Preporuke za sadržaj antikorupcijskog programa kompanije

Antikorupcijski program kompanije trebalo bi da se zasniva na sledećem:

1. Posebnom sistemu upravljanja za borbu protiv korupcije

Kako bi se uopšte uveo antikorupcijski program, neophodna je apsolutna podrška i opredeljenje vođstva kompanije da neće tolerisati korupciju i da će se sprovoditi ovakav program. Antikorupcijski program kompanije sastoji se iz detaljnih politika i procedura, koje je neophodno redovno ažurirati na osnovu kontinuiranog paćenja sprovođenja. Pored segmenta usklađivanja poslovanja sa relevantnim propisima u Srbiji, obavezan deo antikorupcijskog programa čini uspostavljanje unutrašnje kontrole sa ciljem otkrivanja i sprečavanja korupcije. U našim kompanijama najčešće se koristi Standard ISO 37001 koji sadrži uslove za uspostavljanje, implementaciju, održavanje, nadzor i poboljšanje sistema upravljanja antikorupcijom.

2. Redovnoj proceni rizika korupcije

Mapiranje rizika korupcije i faktora ovih rizika u kompanijama predstavlja sveobuhvatni proces. Fokus ovog procesa jeste analiza potencijalne ugroženosti poslovanja kompanije od korupcije. Ovom analizom može da se obuhvati ukupno poslovno okruženje (i horizontalni i vertikalni sistem). Procena ima za cilj da mapira sve situacije koje mogu dovesti do pojave korupcije; da odredi njihovu verovatnoću; potencijalnu štetu i intenzitet, te da ponudi mere za upravljanje rizicima za nastanak takvih situacija, tj. za njihovo smanjenje.

• Kodeksu ponašanja

Antikorupcijska pravila, antikorupcijska politika, kodeks poslovnog ponašanja i slično, predstavljaju tzv. „meki“ mehanizam za propisivanje i opisivanje ponašanja zaposlenih u cilju sprečavanje neetičkog ponašanja i korupcije. Ovaj segment antikorupcijskog programa bi trebalo naročito da se usmeri na oblasti koje nisu u potpunosti regulisane ili razrađene u zakonu (poput sukoba interesa, političkih i dobrotvornih priloga, sponzorstva, tajnih dogovora, i slično). Ovakav dokument ima za cilj da opiše zaposlenom koje su to rizične situacije koje mogu da dovedu do nastanka korupcije i kako zaposleni treba da se ponaša u tim situacijama. Dokument se obično poziva na vrednosti kompanije i kako se te vrednosti „vide“ u ponašanju zaposlenih. Pored smernica za ponašanje, u kodeksima se obično upućuje na dodatne vidove podrške zaposlenima, poput: službenika za etiku, uspostavljanja linije za traženje dodatnih informacija i rešavanje nedoumica, kao i linije za prijavu nepravilnosti vezanih za kršenje odredaba kodeksa. Najčešće ovaj dokument nije namenjen isključivo zaposlenima, već i saradnicima i kooperantima. Stoga, ovaj dokument predstavlja svojevrsni skup dodatnih informacija za buduće partnere i klijente, da znaju kakvo ponašanje mogu da očekuju od zaposlenih i saradnika kompanije. Imajući to u vidu, kodeks treba da bude javno dostupan na sajtu kompanije i u prostorijama koje posećuju klijenti i partneri.

3. Prijavljivanje nepravilnosti i jačanje zaštitnog mehanizma za uzbunjivače

Prijava nepravilnosti predstavlja efikasan antikorupcijski mehanizam, koji se zasniva na spremnosti radno angažovanih, ali i korisnika usluga i poslovnih partnera da ukažu na sumnju u korupciju ili drugi vid zloupotreba u kompaniji. Kompanije zasnivaju ovaj mehanizam na mogućnosti korišćenja kanala za unutrašnje i spoljašnje uzbunjivanje, u skladu sa propisima. Da bi ovaj mehanizam funkcionisao neophodno je da kompanije razviju adekvatnu proceduru za postupanje po prijavama nepravilnosti dobijenih ovim putem, polazeći od postojećih normativnih rešenja. Drugim rečima, kompanije moraju da obezbede sigurne i dostupne kanale za prijavljivanje informacija o sumnji na korupciju. Procedura za obradu ovakvih vrsta prijava treba da predvidi situaciju u kojoj nije moguće komuniciranje sa osobom koja je podnela prijavu, tj. ukoliko je prijava dostavljena anonimno.

U okviru ovog segmenta antikorupcijskog programa naročita pažnja se poklanja zaštiti uzbunjivača, tj. pružanju garancija i zaštite ovim licima od eventualne viktimizacije i odmazde.

- **Programu obuke i podizanja svesti za sve zaposlene**

Kompanije predviđaju edukativne programe-treninge koji imaju za cilj da informišu zaposlene i saradnike o svojim antikorupcijskim politikama (pre svega, kodeks i antikorupcijski program), ali i da ih obuče neophodnim veštinama za ponašanje u skladu sa pravilima u rizičnim situacijama za nastanak korupcije. Potrebno je da ovi programi budu obavezni za sve zaposlene i određene grupe saradnika, a sadržaj može varirati u zavisnosti od ciljne grupe kojoj je namenjen. Kompanije bi trebalo da imaju jedan opšti program koji je obavezan za sve zaposlene i saradnike, koji bi svi zaposleni pohađali najmanje jednom godišnje. Pored opšteg programa, kompanije mogu da osmisle i specifične programe za zaposlene u okviru grupa radnih mesta koje su identifikovane kao rizičnije za nastanak korupcije od ostalih pozicija. Do nalaza o kojim radnim mestima se radi dolazi se putem procene rizika.

Pored obuka, kompanije sprovode i akcije koje imaju za cilj podizanje svesti o antikorupcijskim merama, programima i politikama, kako bi tema antikorupcije ostala u fokusu zaposlenih. Na ovaj način, pokazuje se opredeljenost kompanije ka nultoj toleranciji korupcije. Ove aktivnosti mogu da se zasnivaju na različitim metodama. Može se praktikovati povremeno obaveštavanje putem postera, lifleta i kraćih videa, ili šira kampanja poput info dana posvećenih antikorupciji.

Objavljivanje antikorupcijskih programa

U skladu sa opredeljenjem da se bore protiv korupcije, kompanije bi u trebalo da uspostave jasne i sveobuhvatne antikorupcijske programe i objave njihove delove, poput kodeksa, procedura za prijavu nepravilnosti, kao i izveštaja vezanih za njihovo sprovođenje.